

דף ס"ז

גלגול הקדש פוטר מחלה
הגמרא הביאה שגלגול הקדש פוטר, כמו ששנינו במשנה בחלה, הקדישה עד שלא גלגלה וגלגלה. הגזבר ואחר כך פדאתה פטורה שבשעת חובתה, הגלגול, היתה פטורה. ורבי שאל, מה הדין בגלגול עובד כוכבים? שנינו במשנה, גר שנתגייר והיתה לו עיסה, אם נעשה עד שנתגייר פטור מן החלה, הואיל ונתגלגלה בהיותו עובד כוכבים. ואם נעשה משנתגייר, חייב. ואם יש ספק אם נתגלגלה משנתגייר או בהיותו עובד כוכבים, חייב⁸¹².

האם המשנה שאר' שגלגול עכ"ם
פטור היא ד' הכל
כמי נשנתה המשנה?, האם היא דברי הכל. ואפילו רבי מאיר ורבי יהודה שמחייבים במירוח עובדי כוכבים ממעשר, כאן פוטרם. מפני שדווקא מירוח עובד כוכבים אינו פוטר, שכתוב שלש פעמים "דגנך". אחד למעט מירוח הקדש. ונשארו שנים למעט דיגון עובד כוכבים. והוא מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, שאפילו מירוח עובדי כוכבים חייב במעשר^{813 814}. אבל גלגול עובד כוכבים פוטר מחלה, מפני שבחלה כתוב שתי פעמים עריסותיכם. אחד כדי עיסתכם, ואחד למעט עיסת עובדי כוכבים ועיסת הקדש. או שהמשנה היא דברי רבי יוסי ורבי שמעון שפוטרם במירוח עובדי כוכבים ממעשר. אבל רבי מאיר ורבי יהודה לומדים גזירה שווה ראשית ראשית "ראשית דגנך תירשך ויצהרך" "מראשית ערסתיכם תתנו", מה שם מירוח עובד כוכבים לא פוטר אף גלגול עובד כוכבים אינו פוטר ממעשר.

ואמר רבא, יהי רצון שאראה בחלום מה הדין. ושוב אמר רבא שמי שאמר שמירוח העובד כוכבים פוטר סובר שגלגול העובד כוכבים פוטר. ומי שאמר שמירוח העובד כוכבים אינו פוטר, סובר שגלגול העובד כוכבים אינו פוטר.

812 מפני שהולכים לחומרא. רש"י.

813 ואי נקשה מדוע מרבים את דיגון עובד כוכבים ולא להקדש. י"ל שמסתבר לרבות בעובד כוכבים שכן נאכל בלא פדיון כשל ישראל. רש"י.

814 רש"י פירש שיש שני אחד בראה אנכי ואחד בשופטים. ונראה דאין צריך שתירושך ויצהרך הוא כמו דגנך. ופירוש הקונט' עיקר. תוס'.

הקשה רב פפא על רבא ממה ששנינו
 בברייתא, עובד כוכבים שהפריש פטר
 חמור, וחלה מעיסתו, מודיעים אותו שהוא פטור⁸¹⁵. וחלתו נאכלת
 לזרים, ופטר חמור גוזו ועובד בו. וממה שלא שנינו שהוא הדין בתרומת
 עובד כוכבים, משמע שתרומתו אסורה. והתנא אומר שמירוח העובד
 כוכבים אינו פטור וגלגול עובד כוכבים פטור? ורבינא הקשה על רבא
 ממה ששנינו בברייתא, חלת עובד כוכבים אפילו בארץ ותרומתו בחוצה
 לארץ, מודיעין לו שהוא פטור, חלתו נאכלת לזרים, ותרומתו אינה
 מדמעת⁸¹⁶. אבל תרומתו בארץ אסורה ומדמעת. והתנא אמר שמירוח
 העובד כוכבים אינו פטור וגלגול העובד כוכבים פטור?

גזרו בתרומת עכו"ם משום בעלי כיסין
 עונה הגמרא, תרומת העובד כוכבים אסורה
 לזרים מדרבנן, גזירה משום בעלי כיסים, עשירים
 שלוקחים תבואה מחמרים. כדי שלא יאמרו שהלוקח מחמר ישראל
 פטור ממעשר^{817 818}. שואלת הגמרא, אם כך נגזור אפילו בחלה שעובד
 כוכבים גלגל? מתרצת הגמרא, בחלה לא חוששים להערמה מפני
 שאפשר לעשות ולאפות עיסה של פחות משיעור חלה, חמישה רבעים
 ועוד. שואלת הגמרא, שלא נגזור במירוח עובד כוכבים, מפני שאפשר
 להפטר מחיוב הפרשת תרומות ומעשרות כרבי אושעיא. שאמר, אדם
 מערים על תבואתו ומכניסה במוץ שלה, כדי שתהא בהמתו אוכלת⁸¹⁹

815 רש"י פירש עובד כוכבים שהפריש וקשה שהרי אפי' בשל ישראל הוא חולין גמורים. ושנינו שא' בברייתא
 בבכורות (גם זה שם): פטר חמור אסור בהנאה דברי ר' יהודה. תוס'.

816 משמע שתרומת חוצה לארץ ישראל מדמעת. ומה שא' בבכורות (כו.) תרומת חוצה לארץ מבטלה ברוב.
 רבה מבטל לה ברוב ואכיל לה. מדובר בימי טומאתו. ולא כדברי פרש"י שאם נתבטל ברוב מותר אפי' לזר. וכאן
 משמע שמדמעת ואסור אלא לכהן בימי טומאתו דוקא שמותר. שרבה היה כהן מבית עלי. אבל אותם שתי חלות
 שעושין אחת לאור ואחת לכהן אם נתערבה אותה של כהן אינה מדמעת, ומותר אפי' לזר כמו שמוכח בירושלמי
 [פ"ד דחלה]. ומשמע ליה לפי המסקנא שאפילו אחד באחד מותר. ושמא כשאותה חלה שהיה של כהן ככר גדול
 שנתערב אין להקל ומסתבר דלא שנא. תוס'.

817 ל"א משום בעלי כיסין שיש להן קרקעות הרבה וחסים על רוב מעשרות ויקנוהו לעובדי כוכבים וימריחום
 עובדי כוכבים ומפקע ליה ממעשר. רש"י.

818 לר"ש דפטר לעיל מירוח עובד כוכבים מסיקי מדרבנן ומדמעת בארץ. ותימה שא' בקדושין תרומת
 עכו"ם מדמעת וחייבים חומש ור"ש פטור. וי"ל ששם חולקים מדאורייתא. או שחולק על החומש הוא ומודה
 שדמעת. וס'.

819 תוס' שואלים היכן מצינו שטבל אסור בהנאה. וי"ל כמו שא' בפ' במה מדליקין (שבת כו.) אין מדליקין
 בטבל טמא משום משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה
 ואילך פי' אכילתה אף תרומה טמאה כן. ושוב לומדים טהורה מטמאה שנאסר בהדלקה קודם הרמה. וכן להאכילה
 לבהמתו כל הנאות של כילוי שהוא כעין הדלקה. ולא כמו שפי' רש"י דווקא טבל טמא אבל בטבל טהור מדליקים.
 אלא נקט טמא וכ"ש טהור. ומאותה דרשה לומדים שאין ישראל מאכיל לבהמתו כרשיני תרומה. תוס'.

ופטורה מן המעשר^{820 821 822}, או להכניס את התבואה דרך גגות ודרך קרפיפות, שאין הטבל מוקבע למעשר עד שיכניסוהו דרך השער? עונה הגמרא, ששם כיון שזה בפרהסיא, אדם מתבייש להכניס את התבואה במוץ או דרך גגות, שלא יאמרו שהוא מערים למיפטר ממעשר, ולכן גוזרים שמא יערימו כדי להפטר ממעשרות. אבל אפשר לעשות עיסה פחות משיעור בצינעה ולהפטר מחלה בהיתר, ולא חוששים שמא יערים על ידי עובד כוכבים.

820 במוץ שלה כעין מאכל בהמה ומאכל בהמה פטור מן המעשר. ל"א במוץ שלה שלא יראה פני הבית. רש"י. 821 רש"י פי' בנדה(דף טו:): שדוקא בהמתו שהוא אכילת עראי אבל אכילת קבע לא והוא מדרבנן. וקשה ממה שהק' שם ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא חבר שמת והניח מגורה כו' ותל' דספק וספק הוא משום דשמא עביד כר' אושע'י. וקשה מהגמ' שאם בהמתו דוקא מירוח עובד כוכבים לא יפטר מאכילת אדם שאינו יכול לפטור את עצמו כר' אושע'יא לענין אכילת עצמו, ושייך לגזור משום בעלי כיסין. והיה וה'ר אפרים מפרש מתוך כך שמותר גם לאדם עצמו ונקטו שדרכו להערים בלשון זה שמכניס לצורך בהמתו. ואע"ג שאכילת קבע אסורה קודם ראיית פני הבית הוא היכן שיכול לבא לידי חיוב כשיראה פני הבית. אבל כשהכניסה במוץ שלה ומירחה בבית שוב אינו יכול לבא לידי חיוב. תוס'.

822 רש"י פירש נתן תחילה שמן ולבונתו קודם הסולת. יצק לאחר נתינת סולת. ובלל שכן דרך כל המנחות שנותן שמן תחילה בכלי ואח"כ נתן סולת וחוזר ויוצק עליה שמן וכולל. ועוד יש נתינת שמן שלישית שלא הזכיר ברש"י במה ששנינו במשנה לקמן בפ' אלו מנחות (דף עד:): כל המנחות הנעשות בכלי טעונות שלשה מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן. ונראה שנתן שמנו הוא נתינת שמן תחילה בכלי. ויצק ובלל היא יציקה ובלילה דלקמן. ובין כאן ובין שם היה צ"ל בלילה ברישא שיצק היא יציקה אחרונה. שמרבים כל המנחות ליציקה חוץ ממנחת מאפה לקמן בפרק אלו מנחות (דף עד:). שכך הוא הסדר תחילה נתן השמן בכלי ונתן הסולת ולש בפושרים ונתן שמן עליו וכולל וחוזר ונתן שמן לקיים מצות יציקה וקומץ. תוס'.

